

ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาลดชีวิตของประเทศไทย THAILAND CREDIT BANK SYSTEM FOR LIFELONG LEARNING

ผู้วิจัย	อรุณี ตระการไพโรจน์ ¹	Arune Trakarnpairoj ¹ aruneetr@gmail.com
กรรมการควบคุม	รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ ² ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ ³	
Advisor Committee	Assoc. Prof. Dr.Uthai Boonprasert ² Dr.Chaiyot Imsuwan ³	

Received: August 14, 2018

Revised: September 17, 2018

Accepted: October 24, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาลดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) ดำเนินการวิจัยโดย 1) ศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดและพัฒนาการของแนวคิดเรื่องระบบสะสมผลการเรียนรู้ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ระบบทะเบียน และวัตถุประสงค์ของหน่วยงานการศึกษาในประเทศไทยและการบริหารจัดการการสะสมผลการเรียนรู้ 3) ออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการศึกษาลดชีวิตของประเทศไทย การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน ระบบทะเบียน วัดและประเมินผล รวมทั้งระบบสารสนเทศในหน่วยงานการศึกษาจากส่วนกลางจำนวน 8 แห่ง ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในพื้นที่ภาคสนามทุกสังกัดจำนวน 37 แห่งใน 5 ภาค เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินการตรวจสอบร่างระบบในขั้นต้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วตรวจสอบร่างระบบในขั้นต้นด้วยการจัดประชุมกลุ่ม Focus Group โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ทั้งในระดับนโยบายและในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แล้วนำผลมาปรับปรุงเป็นระบบที่สมบูรณ์ในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาลดชีวิตของประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า

1) การสะสมผลการเรียนรู้ เป็นเรื่องแนวคิดและวิธีการจัดการทางการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต และการรับรองผลการเรียนรู้เดิมของการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งให้การยอมรับในความสำคัญของการศึกษาลดชีวิต (Lifelong Education) นำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้างระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System)

¹นิสิต ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

²รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³อาจารย์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ หรือชื่อย่อว่า Thai - CBS จึงเป็นระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาสะสมผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาประเมินผลและรับรองผลการเรียนรู้นั้น เทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่างๆหรือเพื่อบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account)

2) สภาพปัจจุบันมีการดำเนินงานที่พบว่าจะไม่มีระเบียบ แนวทาง หรือแนวปฏิบัติเรื่องการสะสมผลการเรียน ผลการเรียนรู้ จากความรู้และประสบการณ์ ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ในหน่วยงานการศึกษาทุกระดับทุกสังกัด

3) ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย (Thai - CBS) ประกอบด้วยระบบย่อยที่ทำงานภายใต้หลักการที่สำคัญคือ “การรับรองผลการเรียนรู้และให้หน่วยกิต (RVA)” ที่อิงอยู่บนหลักการการศึกษาตลอดชีวิตคือ(1) การสมัครของผู้ลงทะเบียน (2) การรับเข้า (3) การขอรับการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (4) การเข้ารับการ เรียนรู้ (5) การสะสมผลการเรียนรู้ (6) การวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้และ (7) การตรวจสอบและให้คุณวุฒิ การศึกษา โดยมีแนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การริเริ่มและการพัฒนาระบบ ระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง และระยะที่ 3 การเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ

คำสำคัญ: ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ การสะสมผลการเรียนรู้ การศึกษาดลอดชีวิต การรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต การรับรองผลการเรียนรู้เดิม

ABSTRACT

The general purpose of this research is to develop Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning through 1) the study of the principle concept and development of the Credit Bank System; 2) the study of current situation and the operation of academic credit transfer, registration, measurement, the evaluation system and the information system in Thailand; 3) the design and the presentation of Thailand Credit Bank System for Lifelong Education. It is a qualitative research performed by using content analysis, documentation reviewing and interviewing the 8 related Educational Departments of the ministry of education and the local government entities with the coverage of 5 regions of 37 school management interviews. The proposed system of the Thailand Credit Bank System for Lifelong learning was assessed by Academic Professionals through the process of Focus Group. The Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning was presented afterwards.

The findings of this research reveal the followings:

1) “Credit Bank” is the concept or educational method to promote general public in getting an opportunity to accumulate continuously and get recognition all types of their learning outcomes, from Formal Education, Non-formal Education and Informal Education based on the guidelines of Recognition, Validation and Accreditation – RVA which lead to the basic principle of development of Credit Bank System.

Thailand Credit Bank System or “Thai CBS” is a working system that promote individual to bring various learning outcomes and qualifications acquired from Formal Education, Non-Formal Education and Informal Education to be accumulated, accredited for further academy qualification when individual meet certain standard of number of credit or to be recorded into the Lifelong Credit Saving Account or Learning Account.

2) The current situation shows there is no official regulations or guidelines for the accumulation of learning credit from all sources of learning outcome and experiences on the concept of Credit Bank System.

3) The Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning composes of 7 subsystems working under concept of the Recognition, Validation, and Accreditation (RVA) based on Lifelong education concept as follows: (1) Registration (2) Admission and Counselling and Account Opening (3) Recognition of Prior Learning - RPL (4) Learning Acquisition (5) Accumulation of Learning Outcomes (6) Credit Measurement and Evaluation (7) Approval and Degree Award. The practical approach for success is assigned into 3 phases that are 1) The Initial Stage. 2) The System Pilot Run and the Operation and Maintenance System.

Keywords: Credit Bank System, Credit Bank, Recognition, Validation and Accreditation, Recognition of Prior Learning, Lifelong Education.

บทนำ

การสะสมผลการเรียนรู้ เป็นแนวคิดของการจัดหาวิธีการจัดการทางการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปของแต่ละประเทศได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพและยกระดับการเรียนรู้ของตน ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิตที่เกิดจากการที่นานาชาติเน้นการให้การยอมรับในความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) โดยการให้คุณค่าของการเรียนรู้ของบุคคลที่เคยมีมาในอดีต (Recognition of Prior Learning -RPL) หรือ Prior Experiential Learning -PEL และการพัฒนาระบบการรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ในระบบและการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ของบุคคลที่เรียกกันว่า Recognition, Validation and Accreditation of the Outcome of Non-formal and Informal Learning – RVA ซึ่งถูกผลักดันอย่างต่อเนื่องโดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และ OECD หรือองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (UNESCO, 2014, pp. 1-3) นำไปสู่แนวคิดพื้นฐานในการสร้างระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) เนื่องจากระบบการศึกษาในระบบมีความจำกัด ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ขาด

แรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองแบบต่อเนื่องตลอดชีวิต สำหรับ ประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 8 เน้นการจัดการการศึกษาที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศและยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต มาตรา 15 ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบ หรือในสถานศึกษาเดียวกันได้ รวมทั้งจากการเรียนรู้ในระบบและตามอรรถศาสตร์ จากการฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงานอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ที่ได้มุ่งเน้นในการพัฒนาคนในด้านต่างๆ” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, น.89) ให้มีการสะสมหน่วยกิตในลักษณะธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เปิดโอกาสให้ผู้จบอาชีวศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ และในมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินงานการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง พอเพียง โดยนัยคือ ต้องการให้สังคมไทยมีโครงสร้างพื้นฐานที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ของบุคคลในรูปของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บุคคลสามารถจะเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายกว้างขวาง และมากพอที่จะช่วยให้

เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้มากกว่าในขอบเขตของโรงเรียน ได้แก่ จากห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วแต่ประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่รอบตัวเหล่านี้ได้ และที่สำคัญคือปัจจุบันยังไม่มีระบบรับรองผลการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่จะทำให้การเรียนรู้ของ “คน” มีความหมาย เกิดคุณค่า สามารถเชื่อมโยงกับระบบการศึกษา ทำให้คนได้รับการรับรองผลการเรียนรู้ของตน เพื่อเปิดโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนไทยทุกช่วงทุกวัย โดยเฉพาะผู้เรียน หรือประชาชนทั่วไปเมื่อจบจากสถาบันการศึกษาแล้ว ก็ไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยมากที่จะกลับเข้าเรียนใหม่อีก แม้ว่าจะมีความจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อเพิ่มความรู้และพัฒนาศักยภาพ เพื่อเพิ่มพูนทักษะหรือเพื่อยกระดับอาชีพการงานให้ก้าวหน้าต่อไป และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อยู่นิ่งของโลกยุคที่เข้มข้นด้วยการแข่งขันตลอดเวลานี้ก็ตาม (ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, 2552, น. 1; 2553, น. 2) นอกจากนี้กระแสความจำเป็นต้องปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้ามไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” ผลักดันให้ประเทศต้องปรับทิศทางอนาคตที่ประชากรและแรงงานต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทักษะสูงด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การยกระดับขีดความสามารถ การเสริมสร้างทักษะและการเติมเต็มศักยภาพของประชาชนให้ทันกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559, น. 1-12) ระบบธนาคารหน่วยกิต จึงเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เปิดช่องให้มีการสะสมผลการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล ที่เป็นผลมาจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากการฝึกอบรม การงานอาชีพ นำมารับรองเพื่อต่อยอดสู่ความรู้ความสามารถใหม่ด้านอินเทอร์เน็ต/ไซเบอร์ ตอบสนองโมเดลของประเทศไทย 4.0 ได้

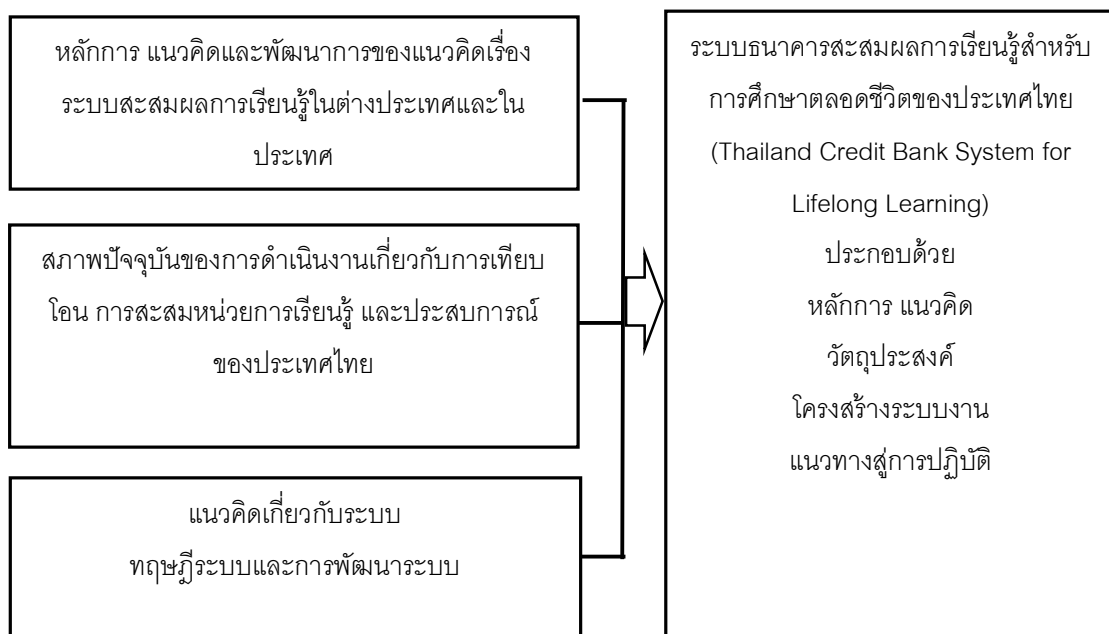
จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พิณสุดา สิริรังศรี และคณะ (2558, น. 154-157) ได้พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีระบบการสะสมผลการเรียนรู้ของการศึกษาทั้งระบบโดยรวมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป มีแต่การเทียบโอนตามระบบที่เป็นทางการ (Formal) มีการเทียบโอนที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นบ้างในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ก็ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้แบบทั้งระบบโดยรวม ประชาชนทั่วไปยังไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เนื่องจากยังไม่มีระบบการจัดการทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ ไม่มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปได้เข้าถึงการศึกษารองเนื่องตลอดชีวิต จึงได้ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับระบบการสะสมผลการเรียนรู้ การให้การรับรอง (Recognition) การมีเกณฑ์มาตรฐาน (Validation) การให้หน่วยกิต (Accreditation) เป็นกลไกที่รวบรวมความรู้และประสบการณ์ของประชาชนโดยทั่วไปเข้าสู่มาตรฐานที่รับรองได้ที่ต่างประเทศโดยเฉพาะสาธารณรัฐเกาหลีได้ประสบความสำเร็จในการยกระดับการศึกษาและการงานอาชีพของประชาชนในประเทศได้จนเป็นที่ยอมรับทั่วโลกผลที่จะได้จากการวิจัยนี้ จะเป็นการต่อยอดจากงานวิจัยของ พิณสุดา สิริรังศรี และคณะที่ได้ทำให้กับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และจะเป็นนวัตกรรมใหม่ในการสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตแบบต่อเนื่องของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งจะเปิดโอกาสที่สำคัญสำหรับประชาชนโดยทั่วไป กลุ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิการศึกษาน้อยหรือยังไม่สอดคล้องกับคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหลักและพัฒนาทรัพยากรกำลังคน กำลัง

แรงงาน ในระดับต่างๆ ในช่วงวัยต่างๆของคนไทยได้ อย่างกว้างขวางตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนา ระบบ Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning หรือเรียกย่อว่า Thai CBS นี้ขึ้น ซึ่งน่าจะอำนวยความสะดวก ประโยชน์ทั้งในแง่ขององค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระบบ ธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต ของประชาชนโดยทั่วไป เปิดช่องให้มีการสะสมผลการ เรียนรู้ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ด้านต่างๆ โดยเฉพาะ

ความรู้ ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี ดิจิทัล ที่เป็นผลมา จากการศึกษาในระบบจากการฝึกอบรม จากการทำงาน อาชีพ นำมารับรองเพื่อต่อยอดสู่ความรู้ ความสามารถ ทักษะใหม่ด้านอินเทอร์เน็ต/ไซเบอร์ ตอบสนองโมเดลของ ประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการส่งเสริมการพัฒนาแรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวมของประเทศไทย ให้ก้าวหน้าต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และพัฒนาการของแนวคิดเรื่องระบบการสะสมผลการเรียนรู้
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวทางของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของประเทศไทยปัญหาและอุปสรรค

3. ออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ

หรือหัวหน้างานที่รับผิดชอบโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับระบบ การเทียบโอนผลการเรียน การสะสมผลการเรียนรู้ ระบบ ทะเบียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และระบบ สารสนเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง 8 แห่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย และศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงาน การศึกษาระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งเป็นตัวแทน สถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาซึ่งมีความ หลากหลายในการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภท จาก 5 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 8 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 7 แห่ง ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัด ชลบุรีจำนวน 7 แห่ง ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลาจำนวน 8 แห่ง และภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 37 แห่ง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร ผลงานวิจัย เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และพัฒนาการของแนวคิด เรื่องระบบการสะสมผลการเรียนรู้และบทเรียนจากการ พัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในต่างประเทศ และใน ประเทศไทย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในวิจัย

ในขั้นตอนนี้เครื่องมือการวิจัยคือ แบบบันทึก เอกสาร ใช้เก็บรวบรวมสาระ หนังสือ เอกสารและ รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เป็นแนวคิด หลักการและ พัฒนาการของระบบสะสมผลการเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงาน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ทั้งจากต่างประเทศและในประเทศไทย

วิธีการการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปสาระสำคัญตามประเด็น หลักการ แนวคิด และพัฒนาการของระบบสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง กับการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ระบบทะเบียนและวัดและ ประเมินผลของหน่วยงานทางการศึกษาในประเทศไทย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสะสม ผลการเรียนรู้

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบบันทึกเอกสาร ใช้เก็บข้อมูลจากรายงาน เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็น สภาพปัจจุบันในด้านระเบียบและแนวปฏิบัติที่ใช้ในระบบ การเทียบโอนผลการเรียนรู้ การสะสมผลการเรียนรู้ การ รับรองผลการเรียนรู้ งานทะเบียน การวัดผล ประเมินผล ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานการศึกษาใน ส่วนกลาง และแบบนำสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นแบบ สัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ภาคสนาม ซึ่งเป็นตัวแทน สถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาทุกระดับจาก 5 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวม จากการศึกษา วิเคราะห์เชิงลึกในหน่วยงานทางการศึกษาในส่วนงาน ทางการศึกษาส่วนกลางและหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ ภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วยจดบันทึก และบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์โดยมุ่งให้ได้ความถูกต้องตรงประเด็นตามแบบ นำสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการของหน่วยงานการศึกษา รองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้างานที่รับผิดชอบโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับระบบการเทียบโอนผลการเรียน การสะสมผลการเรียนรู้ ระบบทะเบียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ใน 2 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานการศึกษาส่วนกลาง จำนวน 8 แห่ง และหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ภาคสนามจาก 5 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา และภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น จำนวน 37 แห่ง

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในวิจัย

ในขั้นตอนนี้ เครื่องมือการวิจัยคือ กรอบแนวคิด วิจัยสำหรับการจัดทำร่างระบบและร่างในขั้นต้นของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ที่แสดงหลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ โครงสร้างระบบและการบริหารจัดการ และแนวทางสู่การปฏิบัติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลการวิจัยจาก ขั้นตอนที่ 1 และ 2 และกรอบแนวคิดวิจัย มากำหนดเป็นระบบงานหลักและระบบงานย่อย ตามแนวทางการวิเคราะห์และออกแบบระบบ (System Analysis and Design) เพื่อให้ได้ร่างในขั้นต้นของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการตรวจสอบวัดผลด้วยแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่ม Focus Group แล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ให้ความคิดเห็นร่างในขั้นต้น ดำเนินการปรับปรุง และจัดเตรียมเอกสารประกอบการนำเสนอต่อที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการศึกษา ด้านการบริหารพัฒนารูปแบบของระบบการศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และอุดมศึกษา จำนวน 8 ท่าน ในการประชุมกลุ่ม Focus Group เพื่อตรวจสอบ ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในร่างระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ฯ แล้วนำผลมาปรับปรุง จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การสะสมผลการเรียนรู้ของนานาชาติมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าโดยใช้หลักหรือแนวทางการรับรองและการให้หน่วยกิต (RVA) และการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (RPL) เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพตามบริบท ความต้องการของแต่ละประเทศ เกิดการพัฒนาและส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต นำไปสู่การพัฒนากำลังคน แรงงานของชาติอย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีระบบการสะสมผลการเรียนรู้ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนในทุกระดับ ทุกสังกัดการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไป แรงงานที่มีคุณวุฒิน้อยๆ จึงสมควรพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย ดังนี้

1) หลักการและแนวคิดที่สำคัญของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ที่

เป็นหัวใจของการทำงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย หรือมีชื่อย่อว่า Thai - CBS ประกอบด้วย หลัก “การรับรองและการให้หน่วยกิต (Recognition, Validation and Accreditation หรือ RVA)” และ หลัก “การรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of prior learning หรือ RPL)” ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ Thai - CBS เป็นระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) มาสะสมเพื่อนำมาประเมินผลและรับรองผลการเรียนรู้นั้น เพื่อเทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่างๆหรือเพื่อการบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account) ในรูปของหน่วยการเรียนรู้ หรือหน่วยกิตทางการศึกษา สามารถสะสมได้แบบต่อเนื่อง ซึ่งผลของการสะสมจะไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขเวลาในการเรียนรู้ และอาจนำไปสู่การได้สถานะทางการศึกษาหรือวุฒิการศึกษา ตามระบบและตามมาตรฐานที่กำหนด หรืออาจเป็นการสะสมผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพก็ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลเป็นรายบุคคลแบบต่อเนื่องตลอดชีวิต และต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติโดยรวมต่อไป

2) การศึกษาสภาพปัจจุบันในต่างประเทศพบว่าได้มีการพัฒนาระบบการสะสมผลการเรียนรู้อย่างก้าวหน้า ใช้หลักการรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต (RVA) และการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (RPL) เป็นเสาหลักในนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตแห่งชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ทักษะ อาชีพการงาน การฝึกอบรมจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใช้ช่วยในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ยกกระดับคุณภาพทรัพยากรและแรงงานของชาติโดยรวมทั้งเชื่อมโยงการรับรองผลการเรียนรู้เดิมกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQFs) กรอบ

คุณวุฒิวิชาชีพตามบริบท ความต้องการของแต่ละประเทศ **ในประเทศสหรัฐอเมริกา** ใช้การประเมินผลการเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment – PLA) ในการให้หน่วยกิตการศึกษาสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่เข้าเรียนด้วยวิธีการที่แตกต่างจากการรับเข้าเรียนด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจ เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ แรงงานและวิชาชีพ **ในประเทศอังกฤษ** เรียกว่า The Credit Accumulation and Transfer Scheme (CATS) เน้นการเพิ่มโอกาสการศึกษาในระบบอุดมศึกษาให้แก่ผู้เรียนและประชาชนทั่วไป **ในสหภาพยุโรป** ใช้ระบบ (European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS) เน้นความเรียบง่ายของการเทียบโอนและครอบคลุมการเชื่อมระบบการศึกษาได้ทั้งระดับชาติและระดับสากล ทำให้การเคลื่อนย้ายทรัพยากรบุคคลและแรงงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มสมาชิกของสหภาพยุโรปประสบความสำเร็จ **ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศออสเตรเลีย** ใช้ Recognition of Prior Learning (RPL) เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework) ที่ชัดเจน มีกรอบสมรรถนะกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นกรอบให้เทียบเคียงได้มีการยอมรับการประเมินสมรรถนะ อันเกิดจากการทำงาน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการรับรองผลการเรียนรู้เดิม

ในประเทศกลุ่มเอเชีย ปรากฏว่า **สาธารณรัฐเกาหลี** ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต Academic Credit Bank System -ACBS เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทั่วไป ที่อยู่นอกระบบการศึกษาปกติ ช่วยให้สามารถเข้าถึงโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยใช้ผลการเรียนรู้จากการเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ ตั้งแต่วัยเด็กถึงสูงวัย โดยบูรณาการกับระบบ Lifelong Learning System ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลประวัติและผลงานการเรียนรู้ทั้งหมด ด้วยรหัสบัญชีเดียว ส่งเสริมการเรียนรู้จากการทำงานตลอดชีวิต ทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกรอบ

คุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework – NQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System-VQS) ได้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจน (ยูเนสโก, 2014, น. 1) **ในประเทศไต้หวัน** ได้ใช้ระบบ ACBS เป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ ได้มีการออกกฎหมายสนับสนุนการรับรองผลการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบการศึกษาเริ่มได้รับแรงจูงใจและมาขอรับการรับรองและศึกษาแบบต่อเนื่องเมื่อมีการเชื่อมระบบเข้ากับการให้วุฒิการศึกษาระดับปริญญา ส่วน**ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน** มีการพัฒนาระบบธนาคารการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตทางการศึกษาแห่งนครเซี่ยงไฮ้ ที่เรียกว่า “SHCB” เป็นนวัตกรรมใหม่ สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นแบบต่อเนื่อง สำหรับประชาชนทั่วไปและผู้สูงวัยที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพการทำงาน คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีการรับรองผลการเรียนรู้อะหว่างการศึกษาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ได้ทั้งจากในระบบและนอกระบบ ประชาชนสามารถสมัครขอเปิดบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ได้ ทั้งโดยผ่านเว็บไซต์หรือโดยผ่านหน่วยงานสาขาของ SHCB โดยใช้หมายเลขบัตรประชาชน ส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลแบบต่อเนื่องตลอดชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติโดยรวม

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันยังไม่มีระเบียบแนวปฏิบัติในการสะสมผลการเรียนรู้สำหรับประชาชนทั่วไปที่เป็นระบบที่ชัดเจนในลักษณะธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิตตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหน่วยงานการศึกษาทุกระดับทุกสังกัดภายใต้กระทรวงศึกษาธิการและต่างสังกัดมีเพียงระเบียบแนวทาง แนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่ออกโดยหน่วยงานการศึกษาต้นสังกัดส่วนกลางตามข้อกำหนดใน

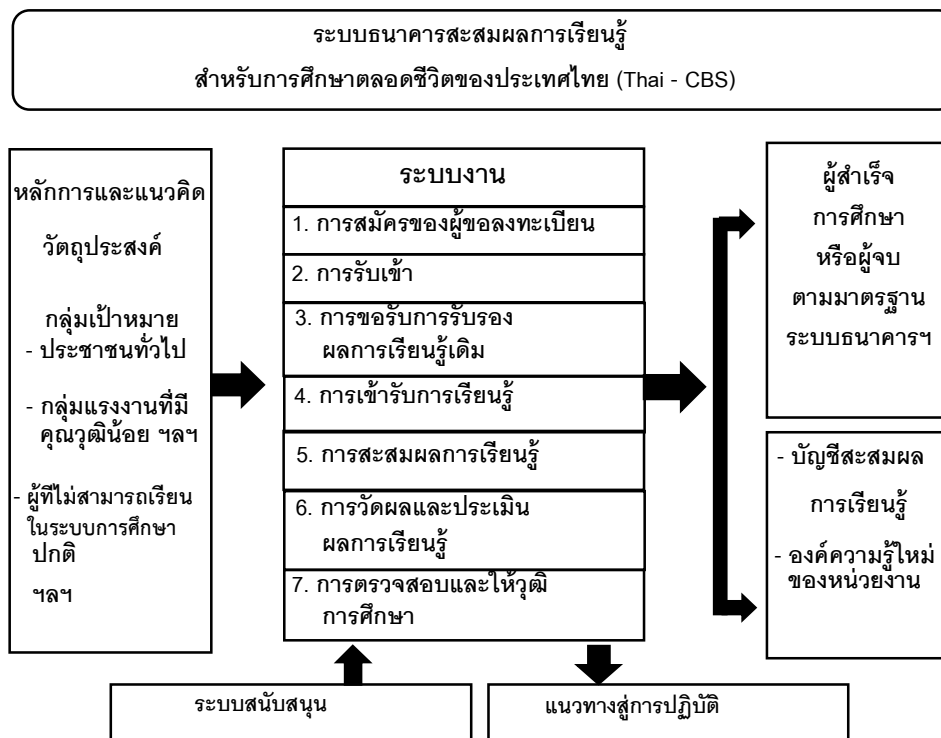
1) ประกาศเรื่องการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา พ.ศ. 2546 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเทียบวุฒิการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ พ.ศ. 2549 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ประกาศเรื่องแนวทางการเทียบโอนผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนจากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 3) ประกาศเรื่องแนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนรู้ พ.ศ. 2557 สำหรับอาชีวศึกษา 4) ประกาศทบวงเรื่องหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545 สำหรับอุดมศึกษามีเพียงสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ได้มีคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งกำลังปรับปรุงแนวทางการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา

จากภาพรวมของผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผลการเรียนรู้ จากความรู้และประสบการณ์ในแต่ละระดับ/ประเภทการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่สมบูรณ์ และเกิดประโยชน์น้อยแก่ประชาชนทั่วไป กลุ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิการศึกษาน้อยหรือไม่สอดคล้องกับคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหลักจำเป็นต้องมีระบบที่สมบูรณ์

3) การพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong learning) และแนวทางการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยทั้งหมด จัดทำและเสนอเป็นร่างในขั้นต้นของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

ของประเทศไทยที่แสดงหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ โครงสร้างระบบและการบริหารจัดการ และแนวทางสู่การปฏิบัติ รับการตรวจสอบและข้อเสนอแนะในการประชุม กลุ่มแบบ Focus Group โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ใน ด้านนโยบายการจัดการการศึกษา การบริหารพัฒนา รูปแบบของระบบการศึกษา การวิจัยและพัฒนา ระบบ การสะสมผลการเรียนรู้ บริหารจัดการการศึกษาขึ้น

พื้นฐาน การอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย และอุดมศึกษาแล้วนำมา ปรับปรุงจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เป็นระบบธนาคาร สะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของ ประเทศไทย แสดงสาระสำคัญของหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ ระบบงานย่อยของระบบธนาคารสะสมผล การเรียนรู้ และแนวทางสู่การปฏิบัติ ดังในแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย

การมีระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) ซึ่งจะเป็นระบบที่จะช่วยให้มีการสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับประชาชนได้โดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนที่เกิดจาก การศึกษาทุกรูปแบบทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นศูนย์ทำ หน้าที่สะสมผลการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิตที่ ประชาชนจะนำผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากการศึกษา ทุกรูปแบบ มารับการรับรอง สะสมหรือเทียบโอน ความรู้

ประสบการณ์ และเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาทุก รูปแบบ เพื่อให้เกิดโอกาส ความเสมอภาค ความเท่า เทียม และมีประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไป กลุ่ม แรงงานที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาน้อยๆ ได้กว้างขวางมาก ยิ่งขึ้น

โครงสร้างระบบงานของระบบธนาคาร สะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) ประกอบด้วย ระบบงานย่อย ดังนี้ (1) การสมัครของผู้ลงทะเบียน (Registration) ประกอบด้วย การขอสมัครลงทะเบียน ผู้สมัครสามารถทำผ่าน 2 ช่องทาง คือ การกรอกใบสมัคร ทางออนไลน์เว็บไซต์ และการสมัครด้วยตนเองกับ

เครือข่ายหรือสถาบันพันธมิตรหรือหน่วยปฏิบัติ และการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการศึกษาหรือใบรับรองความรู้ หรือประสบการณ์ ทักษะ จากการทำงานอาชีพ ที่เกิดจากทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย (2) การรับเข้า (Admission and Counselling and Account Opening) ประกอบด้วย การแนะแนวหรือให้คำปรึกษา การทำแผนการเรียนรู้และแผนการสะสมผลการเรียนรู้ และเปิดบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ (3) การขอรับการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning - RPL) ประกอบด้วย การทำ Placement Test และการสะสมผลการเรียนรู้ (4) การเข้ารับการเรียนรู้ (Learning Acquisition) ประกอบด้วย การเข้าเรียนรู้ในสถาบันพันธมิตร หรือแหล่งเรียนรู้ (5) การสะสมผลการเรียนรู้ (Accumulation of Learning Outcomes) ผู้เรียนทำการสะสมผลการเรียนรู้ของตนในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) (6) การวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ (Credit Measurement and Evaluation) ประกอบด้วย การประมวลผล การสอบ หรือการสัมมนา และ (7) การตรวจสอบและให้คุณวุฒิการศึกษา (Approval and Degree Award) เป็นการที่ผู้เรียนรับการรับรองผลการเรียน ผลการเรียนรู้ และรับวุฒิการศึกษาตามเกณฑ์ที่สะสมไว้

แนวทางสู่การปฏิบัติที่สำคัญ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ คือระยะที่ 1 การริเริ่มและการพัฒนาระบบ (Initial Stage) เป็นระยะเริ่มต้นที่สำคัญ ที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือรัฐควรกำหนดให้การสะสมผลการเรียนรู้ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) เป็นวาระสำคัญอย่างเป็นทางการ จัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนาระบบงานทั้งซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ การเชื่อมต่อโครงข่ายสารสนเทศกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรณรงค์ ปลูกฝัง เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การทำงานจากระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ การสะสมและการรับรองผลการเรียนรู้ ให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

ทุกระดับ และประชาชนทั่วไปได้มีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อระบบการทำงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) รวมทั้งระยะที่ 2 การทดลองนำร่อง (Pilot Run) และระยะที่ 3 เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ (Operation and Maintenance)

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่าในต่างประเทศมีการพัฒนาระบบการสะสมผลการเรียนรู้มีการรับรองผลการเรียนรู้และการให้หน่วยกิต (RVA) และการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (RPL) อย่างก้าวหน้า และเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ หรือกรอบคุณวุฒิวิชาชีพอย่างอย่างเป็นระบบ ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้รายบุคคลได้เป็นอย่างดี และประชากรวัยแรงงานได้รับการพัฒนา ยกย่องคุณภาพของคนในประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ keeYoungwha & Zhang Rui (2006) เรื่อง “ระบบธนาคารหน่วยกิต : คุณภาพการศึกษาในสิบปีที่ได้รับการบันทึกไว้” ที่ได้กล่าวไว้ว่าระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทำให้อัตราการสมัครเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ที่ต้องการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้บรรลุถึงความฝัน ก่อให้เกิดโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกันและสร้างรากฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยแม้มีกฎหมาย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรายงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน โดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย พิณสุดา สิริธวัชศรี และคณะ (2558, น. 154 และ 2559, น.21-87) แต่ปัจจุบันก็ยังไม่มีการริเริ่ม แนวทางและการดำเนินการของระบบการสะสมผลการเรียนรู้ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผล

การเรียนรู้ (Credit bank System) เพื่อประชาชนทั่วไป แรงงานที่มีคุณวุฒิน้อยๆ ที่เป็นระบบชัดเจน และยังไม่มีความหมายกลางรองรับ มีเพียงกลไกการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ ที่เป็นระเบียบ แนวทาง แนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัดส่วนกลางของแต่ละสังกัดแต่ในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา ภาคสนามสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้ จากความรู้และประสบการณ์ในแต่ละระดับ/ประเภทการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย **ยังไม่สมบูรณ์ และเกิดประโยชน์น้อยแก่ประชาชนทั่วไป กลุ่มแรงงานที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาน้อยๆ จำเป็นต้องมีระบบที่สมบูรณ์**จึงเป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่าทำไมระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank System) ไม่เกิดเป็นรูปธรรมในประเทศไทย

2. จากผลการวิจัยได้พบประเด็นสำคัญ คือ

1) ยังไม่มีนโยบาย ระเบียบ แนวปฏิบัติในเรื่องการสะสมผลการเรียนรู้จากต้นสังกัดส่วนกลางที่ชัดเจนและไม่มีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการดำเนินการอย่างจริงจัง 2) การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ เป็นแบบต่างคนต่างทำ ไม่มีการทำงานเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ 3) ควรมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมในการเทียบโอนระหว่างต่างสังกัด เช่น จากอาชีวศึกษา (ปวช.) หรือหลักสูตรนานาชาติเข้าสู่อุดมศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) สถานศึกษาต้องการให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้นและมีการฝึกอบรมสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการเทียบโอนประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่เข้าสู่อุดมศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบได้เพื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจกลับเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 5) ข้อกำหนดของระบบ Admission ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 เทียบโอนผลการเรียนได้ เพราะข้อจำกัดของระบบรายงานผลไปยังต้นสังกัดและการส่งข้อมูล admission ให้สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และ 6) บุคลากรในฝ่ายวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความรู้

ความเข้าใจ ในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่เกิดจากความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (7) มีความต้องการในระดับอาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้พัฒนาระบบการรับรองผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ ที่อิงอาชีพและวิชาชีพมากกว่าอิงหลักสูตรวิชาการ สำหรับประชาชนทั่วไป แรงงานที่มีคุณวุฒิน้อยๆ ซึ่งทำให้ผู้ขอเทียบโอนประสบการณ์ยังต้องเรียนในรายวิชาเพิ่มเติมจำนวนมาก ไม่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของบุคคล และให้สามารถเก็บสะสมไว้ในลักษณะธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดอายุการเรียนรู้และการสะสมผลการเรียนรู้ของรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชัย รามวงษ์กูร, และนลินรัตน์ รักกุลศล. (2556) เรื่องการพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ และ 8) สถานประกอบการยังขาดความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาที่สามารถจบการศึกษาในระยะเวลาสั้นที่เกิดจากการเทียบโอนประสบการณ์เข้าสู่การเรียนในระบบ และมีข้อกำหนดในระเบียบหลักสูตรอาชีวศึกษาในเรื่องระยะเวลาที่ต้องเรียนให้ครบตามระดับ ปวช. หรือ ปวส. 9) สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องการให้มีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป โดยให้สถานศึกษาในท้องถิ่นดำเนินการจัดสอบเองได้ในระดับอำเภอสำหรับระบบที่มีสถานีสอบเพื่อการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์รายบุคคลโดยใช้ระบบการสอบหน้าจอของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่รัฐจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทยอย่างจริงจังให้เป็นวาระแห่งชาติและกำหนดกฎหมาย นโยบายและแผนสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการ

เรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย พร้อมการบริหารจัดการตามแนวทางพัฒนาสู่การปฏิบัติที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ถือเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องและสนับสนุนงานวิจัยของ นิติยา หลานไทย (2560, น. 287) เรื่องนโยบายความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษา ขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 -10 ให้พัฒนา นโยบายสู่ความเสมอภาคด้านคุณภาพของการศึกษาดลอดชีวิต ปรับรูปแบบให้มีประสิทธิภาพเตรียมคนไทยให้พร้อมด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต และให้นโยบายการศึกษาเป็นอิสระจากการเมือง

การสร้างความรู้และความเข้าใจหลักที่สำคัญที่เป็นหัวใจของการทำงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) คือหลัก "การรับรองและให้หน่วยกิต (RVA)" และหลักการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (RPL) ให้แก่ประชาชนทั่วไป หน่วยงานรัฐและเอกชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียทุกระดับจะทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ให้เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาของประเทศไทย โดยศึกษาบทเรียนการพัฒนาการระบบการสะสมผลการเรียนรู้ในต่างประเทศซึ่งมีประเด็นบทเรียนสำคัญหนึ่งของความสำเร็จที่พบในสาธารณรัฐเกาหลี (Unesco, 2014, p.1-3) ที่มีความแตกต่างจากระบบการศึกษาแบบเปิดอื่นๆ ในกรณีที่รัฐให้ความสำคัญในผลักดันการปฏิรูปการศึกษาสู่นวัตกรรมการศึกษาแบบใหม่ เพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สมบูรณ์ โดยใช้ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้มีหน่วยงานรับผิดชอบการพัฒนาธนาคารสะสมผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการแม้จะมีระบบการจัดการศึกษาระบบเปิดต่างๆ เดิมอยู่แล้ว มีการออกกฎหมายการรับรองผลการเรียนรู้จากการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยพร้อมนโยบายสนับสนุนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เรื่องระบบสารสนเทศ ที่หน่วยงานส่วนกลางต้นสังกัดแต่ละแห่งได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ

ระบบสนับสนุนงานระบบทะเบียน วัดผลประเมินผลและเทียบโอนให้สถานศึกษาของตนบันทึกข้อมูลพื้นฐานและผลการเรียนของผู้เรียนในฐานะข้อมูลของหน่วยงานส่วนกลาง และมีการส่งข้อมูลเข้าประมวลผลระดับ ประเทศที่ศูนย์คอมพิวเตอร์กลางของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา จึงอาจจะพัฒนาให้เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ได้อย่างดี

การวัด ประเมินผลและการรับรองผลการเรียนรู้จากการศึกษาตามอัธยาศัย ประสบการณ์ทักษะจากชีวิตการทำงานอาชีพ และประสบการณ์ที่เป็นเฉพาะรายบุคคลยังมีจำกัด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย (Thailand Credit Bank System for Lifelong Learning) ที่ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งผลต่อยกระดับคุณภาพของคนและแรงงานของชาติในภาพรวม และตอบสนองนโยบาย Thailand 4.0 ในเรื่องการพัฒนาแรงงาน ด้านความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการดำเนินการ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นำระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) สู่การพัฒนา ออกแบบรายละเอียดการทำงานของระบบ (Thai - CBS)
2. เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ระบบการทำงานเกณฑ์การประเมินและการให้การรับรองเครือข่ายหรือสถาบันพันธมิตร ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไปและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
3. พัฒนา เตรียมบุคลากรและจัดอบรมเพื่อเตรียมเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ครู อาจารย์ สร้างเครือข่ายหรือสถาบันพันธมิตร และผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการรับเข้า และกระบวนการทำงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ให้พร้อมในการดำเนินงาน
4. พัฒนารายละเอียดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการสำหรับระยะที่ 2 และ 3 ร่วมกับคณะกรรมการและคณะทำงาน

การทดลองนำร่อง ร่วมการทดสอบโปรแกรมที่พัฒนา
เรียบร้อยแล้ว และจัดทำคู่มือการใช้งานและเพื่อการ
ประชาสัมพันธ์

2. ทำวิจัยพัฒนาเรื่องความต้องการและทัศนคติ
ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำวิจัยพัฒนาในรายละเอียดเรื่องการ
เชื่อมโยงระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับ
การศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย กับกรอบคุณวุฒิ
แห่งชาติ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานวิชาชีพ และ
องค์กรวิชาชีพต่างๆ

บรรณานุกรม

- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(2550). *แนวโน้มการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยในทศวรรษหน้า*
ฉันทนา จันทร์บรรจง, และ ทักษิ์ อุดมรัตน์, (2555). *ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียนความรู้ และ*
ประสบการณ์ กรณีศึกษาญี่ปุ่น. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- พิณสุดา สิริธวัชศรี, และคณะ, (2558). *รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank*
System) : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิณสุดา สิริธวัชศรี, และคณะ (2559). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน*
โดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศิริพรธณ ชุมมม. (2558). *ระบบการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning – RPL)*. ประเทศออสเตรเลีย.
- สมศักดิ์ นาวายุทธ์. (2557). *ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์*
ในการจัดการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สุมาลี สังขศรี.
(2544). *รายงานวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ
(สทศช). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อนุชัย รามวงษ์กูร, และ นลินรัตน์ รักกุล. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ*.
- Choi, Sang-Duk., (2007). *Country background report: republic of korea*. OECD Thematic Review on
Recognition of Non-formal and Informal Learning.
- Kee, Younwha. Huang. Fushun, and Zhang, Rui. (2008). *Development orientation of taiwan accreditation*
system of non-formal education. Retrieved on November 24, 2015
fromwww.taiwanembassy.org/public/attachment/98614485471.doc
- kee, Youngwha., Rui, Zhang. (2009). *Credit bank system: what has been saved for ten years of educational*
quality ? Soongsil University. Seoul Korea.
- Li, Huikang., Sun, Yaoting., Yang, Min., Wei, Zhihui. (2012). *The establishment of academic credit accumulation*
and transfer system : a case study of shanghai academic credit transfer and accumulation bank for lifelong
education. Retrieved on August 4, 2016 <http://www.emeraldinsight.com/doi/pdfplus/10.1108/AAOUJ-08-01-2013-B006>